Крикун Віталій Вадимович,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти;
ПВНЗ «Європейський університет»

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

На поточному етапі трансформації лісового господарства України ключовим є перехід до інноваційної моделі управління, що враховує вимоги сталого розвитку, інтеграцію в європейський простір та виклики воєнного часу. Підвищення ефективності діяльності підприємств можливе лише через поєднання цифровізації, модернізації технічної бази, впровадження міжнародних стандартів сертифікації та розширення напрямів використання лісових ресурсів. Для окреслення стратегічних перспектив інноваційного розвитку доцільним є використання SWOT – аналізу, що дозволяє визначити стратегічне положення фірми у контексті змін, що відбуваються у підприємницькому середовищі. Він забезпечує механізм системного мислення у тих межах, в рамках яких організація здатна протистояти зовнішнім впливам [1]. Метою даного дослідження є діагностика сильних та слабких сторін інноваційного розвитку підприємств лісового господарства, можливостей і загроз стосовно нього та важливість використання SWOT – аналізу для обґрунтування та розроблення сценаріїв розвитку підприємств вітчизняного лісового господарства. *До сильних сторін (Strengths) віднесено такі:*

− консолідація галузі: створення єдиного ДП «Ліси України» та оновлення моделі управління (централізація, наглядова рада, стандартизація процесів);

− високий рівень сертифікації: 4.59 млн га. мають сертифікат FSC (який передбачає чіткі вимоги до сталого управління, конкурентна перевага на експорт), що забезпечує конкурентні переваги на зовнішніх ринках [2];

− цифровізація процесів: е-лісорубні квитки, е-сертифікати походження деревини, електронний облік деревини;

− наявність в лісовому секторі кваліфікованих фахівців, які мають високий рівень підготовки.

Слабкими сторонами (Weaknesses) є:

− низький рівень лісистості (16–17% території України) [3];

− обмежений доступ до державного лісового фонду у прифронтових регіонах та ризики для персоналу через мінне забруднення [4];

− відсутня система заохочень в суб’єктів господарств до здійснення інновацій;

− брак коштів, недостатній рівень підтримки з боку держави та обсяги інвестицій з боку зарубіжних інвесторів;

− великий рівень зношеності техніки та низький рівень механізації у більшості підприємств;

– недосконале законодавство щодо питань інноваційного розвитку галузі.

Основними можливостями (Opportunities) інноваційного розвитку вітчизняного лісового господарства є:

– підготовка до EUDR (регламент ЄС про «deforestation-free» продукти): посилення трасованості, геолокація заготівель, due diligence – збереження/розширення доступу до ринку ЄС. (Основні обов'язки відкладено: з 30.12.2025 для великих операторів; з 30.06.2026 – для МСП.) [5];

– залучення фінансування від ЄС/МФО (Ukraine Facility, EBRD/EIB/IFC) на модернізацію техніки, ЦНАУ, енергоефективність, біоенергію та відновлення;

– розвиток біоенергетики, вуглецевих кредитів та інноваційних екологічних проєктів;

– використання інноваційних технологій у відновленні та захисті лісів.

До загроз (Threats) віднесено:

– воєнні ризики, пожежі та вибухонебезпечні предмети: 2024 рік – рекордний за площею вигорілих земель; масштабне мінування затягує відновлення та підвищує собівартість робіт;

– ризик невідповідності вимогам ЄС і, як наслідок, втрата ринків;

– корупційні ризики й недовіра до управлінських структур;

– кліматичні зміни та поширення шкідників та хвороб.

З урахуванням зазначеного можна зробити висновок, що лісове господарство України має потенціал для інноваційного розвитку, повномасштабна війна істотно загострила загрози для галузі, але водночас стимулює пошук інноваційних рішень у сфері безпеки, моніторингу та відновлення. Й це на фоні низки невирішених проблем (зокрема, незначного обсягу інвестицій та недостатнього рівня механізації), що гальмують цей процес, на перший план у якості базових передумов ефективної інтеграції у європейський економічний простір виходять цифрова трансформація та прозорість процесів.

Відповідно важливими напрямами інноваційного розвитку лісового господарства України можна вважати такі: спрямувати інвестиції на оновлення технічної бази та розширення глибокої переробки; розвивати біоенергетичні та вуглецеві проєкти як додаткові джерела доходів підприємств; розширювати міжнародне партнерство та співпрацю з європейськими інституціями для забезпечення інноваційної трансформації лісового господарства України; необхідно розробити відповідні механізми економічного стимулювання інноваційного розвитку підприємницької діяльності підприємств лісового господарства.

Список використаних джерел

1. Дейнека А. М. Застосування SWOT – аналізу для розробки сценаріїв розвитку лісового сектора економіки. *Ефективна економіка.* 2009.

№3. URL: http://www.economy.nayka. com.ua/?op=1&z=77 (дата звернення: 09.09.2025).

2. FSC Facts & Figures in Ukraine. *Forest Stewardship Council*. URL: https://ua.fsc.org/ua-en/fsc-facts-figures-in-ukraine (date of access: 09.09.2025).

3. Ukraine Forest area, percent - data, chart | TheGlobalEconomy.com. URL: https://www.theglobaleconomy.com/Ukraine/forest_area/ (дата звернення: 09.09.2025)

4. Landmine and Cluster Munition Monitor. URL: https://www.the-monitor.org/country-profile/ukraine/impact?year=2023& (дата звернення: 09.09.2025).

5. 10 key things you STILL need to know about the new EU Deforestation Regulation | White & Case LLP. *White & Case LLP International Law Firm, Global Law Practice*. URL: https://www.whitecase.com/insight-alert/10-key-things-you-still-need-know-about-new-eu-deforestation-regulation (дата звернення: 09.09.2025).